

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-586573-X/08/MJ

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, 2 października 2008 r.

Pan
Adam Fronczak

Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Zdrowia

Szanowny Panie Ministrze

Uprzejmie dziękuję za wyjaśnienia w sprawie ograniczenia praw pacjentów przebywających w całodobowych oddziałach psychiatrycznych, udzielone w piśmie z 21 sierpnia br. (sygn. MZ-ZP-P-62-11762-5/MS/08). Wyjaśnień tych jednakże nie można przyjąć za wystarczające.

Pan Minister zwraca uwagę na terapeutyczną rolę przepustki i konkluduje, że *Ministerstwo Zdrowia nie widzi możliwości ustawowego określenia długości trwania [przepustki] i uważa, że ze względu na dobro pacjenta oraz efektywność jego terapii, decyzję o długości trwania przepustki pacjenta należy pozostawić lekarzowi.* W najwyższym stopniu podzielałam zacytowaną opinię. Należy jednak zauważyć, że § 26 ust. 4 zarządzenia nr 57/2007/DSOZ Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia z 19 września 2007 r. w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień stoi w sprzeczności ze stanowiskiem Pana Ministra, określając maksymalną długość przepustki na 3 dni dla pacjentów całodobowych oddziałów psychiatrycznych i leczenia uzależnień (7 dni w przypadku wydarzeń losowych), natomiast dla pacjentów psychiatrycznych zakładów opieki długoterminowej - na 30 dni. Finansowanie świadczenia zmniejsza się w przypadku przepustki do poziomu 70% wartości jednostki rozliczeniowej. Podkreślić należy, że za przepustkę uznaje się również przebywanie osoby poza zakładem w związku z jego samowolnym opuszczeniem, wynikającym ze stanu zdrowia. W psychiatrycznym zakładzie opieki długoterminowej przepustka nie może trwać więcej niż 30 dni w roku kalendarzowym (zaledwie 8% okresu rozliczeniowego), natomiast w innych zakładach - 25% hospitalizacji.

Według § 26 ust. 5 kwestionowanego zarządzenia, w całodobowych oddziałach psychiatrycznych i leczenia uzależnień istnieje możliwość wydłużenia przepustki poza ramy określone w ust. 4 - w przypadku przepustki wydanej ponad standard czasu udzielania świadczenia, finansowanie zmniejsza się do poziomu 49% wartości jednostki rozliczeniowej.

Brak natomiast analogicznego przepisu odnoszącego się do psychiatrycznych zakładów opieki długoterminowej. Oznacza to, że zarządzenie Prezesa NFZ-u faktycznie uniemożliwia udzielania pacjentom takich zakładów dłuższych przepustek, niezależnie od tego, czy lekarz prowadzący uzna taką przepustkę za wskazaną lub konieczną. Jak słusznie zauważa Pan Minister, art. 14 ustawy z 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 1994 r. nr 111, poz. 535, ze zm.) nie stanowi *expressis verbis* o możliwości udzielania pacjentom przepustek dłuższych niż te określone w zarządzeniu Prezesa NFZ-u. Pragnę jednak zauważyć, że ustawa nie określa żadnych limitów dotyczących trwania przepustek, ograniczając się do przyznania pacjentom prawa do przebywania na przepustkach okresowych po uzyskaniu zgody ordynatora (a w przypadku osób przebywających w zakładzie w celu realizacji środka zabezpieczającego - zgody sądu). Bez wątplenia więc zarządzenie stanowi dalsze ograniczenie wolności pacjentów. W świetle art. 31 ust. 3 zdanie 1 Konstytucji RP, *ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób*. Ograniczenie polegające na przymusowym umieszczeniu w zakładzie psychiatrycznym wynika z ustaw (min. ustawy o ochronie zdrowia psychicznego lub kodeksu karnego) i jest usprawiedliwione względami wymienionymi w art. 31 Konstytucji RP. Dalsze ograniczenie wolności pacjentów, jakie wprowadza § 26 ust. 4 zarządzenia Prezesa NFZ-u wydaje się pozostawać w kolizji z powołanym art. 31 Konstytucji, gdyż nie jest wprowadzone aktem odpowiedniej rangi i nie wydaje się konieczne ze względu na ochronę dóbr wymienionych w tym przepisie konstytucyjnym.

Jak słusznie stwierdza Pan Minister, *w przypadku zaistnienia znaczącej poprawy stanu zdrowia pacjentów (...) powinni oni zostać wypisani ze szpitala, a nie otrzymywać długoterminowe przepustki*. Jednakże nie wydaje się, by tę materię można było uregulować sztywnymi normami. Trzeba by raczej uznać, że - jak podkreślił Pan Minister - *decyzję o długości trwania przepustki pacjenta należy pozostawić lekarzowi*.

W związku z powyższym, na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tj.: Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), uprzejmie proszę Pana Ministra o podjęcie kroków w celu zapewnienia przestrzegania praw pacjentów zakładów psychiatrycznych w omawianym zakresie.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

/-/ Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich